

Jan Hradecký O Geologické stezce, Botanické zahradě i špičkové vědě ve Slezské

Slezskostravské noviny, 28. 1. 2019

Doc. RNDr. Jan Hradecký, Ph.D. je od roku 2015 děkanem Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity, jejíž nejmodernější budovy stojí na hladnovském kopci. Co se odehrává nejenom uvnitř těchto budov, jaká je budoucnost Botanické zahrady na Hranečnicku a jak vůbec vnímá rodák z České Lípy Slezskou Ostravu, to je obsahem následujícího rozhovoru.

Pane děkane, na Hladnově stojí dvě moderní budovy vaší fakulty. Vnímáte historii hladnovského kopce jako místa, kde ještě relativně nedávno fáraly pod zem tisíce havířů, a kde se žilo v podstatě úplně jinak?

Ano, jistě, jde o velmi zajímavou konverzi. Hladnov je mimořádný tím, že zde byli nejenom havíři a důl, ale vždycky také zde stály studentské koleje. Studenti se s havíři potkávali v dnešní hospodě U Dvořáčků, tehdy přezdívané Na plivanci. Jak mi vykládali kolegové, vznikaly mezi nimi také různé třenice. Myslím si, že je docela symbolické jak se Hladnov mění s tím, jak dochází k celkové proměně Ostravy. Jak vedle dolu, který na kraji 90. let zanikal, se později začaly stavět moderní budovy univerzity. Předtím zde byli havíři, dělníci, dnes na tato místa přišla inteligence a vzdělání. To je docela zajímavý fenomén.

Kolem vašich budov na Hladnově projdou tisícovky lidí. Ovšem pochybuji, že by kolemjdoucí tušili, co se vlastně skrývá uvnitř.

V budovách jsou lokalizovány čtyři katedry z celkem sedmi kateder Přírodovědecké fakulty. Sídlí zde katedra fyziky, biologie a ekologie, fyzické geografie a katedra sociální geografie a regionálního rozvoje. Málokdo nejenom v Ostravě ví, že Přírodovědecká fakulta patří k nejvýznamnějším institucím z hlediska vědeckého výkonu v Moravskoslezském kraji. Na Hladnově je řada laboratoří, kde se bádá. Výsledky těchto výzkumů posouvají lidské poznání a výstupy jsou publikovány v nejprestižnějších zahraničních vědeckých časopisech. Provádíme například špičkové výzkumy v oblasti evoluce, genetiky na téma vývoje těch nejdrobnějších organismů. Zkoumáme prvky, ale také vývoj horských oblastí nebo to, jak ideálně nakládat do budoucna s hornickou krajinou...

Můžete uvést konkrétnější příklady?

Předmětem výzkumu na Hladnově je například jednobuněčný parazit *Leishmania*. Ten může, většinou v tropech, způsobit lidem problémy a nemoci. Ovšem zrovna nyní nám jednoho špičkového vědce přetáhli z Hladnova na Harvard. Zabývá se vývojem lidského rodu a migracemi přes Asii. Výzkumů na Hladnově je řada. Na katedře fyzické geografie se zabýváme sesuvy svahů a problematikou vodních toků. Kolegovi prof. Tomáši Pánkovi se nyní podařilo získat grant na výzkumy v Patagonii, a bude zkoumat, jak reagují tamní svahy na odlednění. Zkoumali jsme tuto problematiku v Jižní Americe již před třemi lety a teď se bude i ve spolupráci s německými kolegy pokračovat dál.

Jste docentem v oborech fyzická geografie a geoekologie. Nejsem si tak úplně jist, zda každý čtenář Slezskoostravských novin ví, co to vlastně znamená.

Fyzická geografie se zabývá především neživou složkou krajiny - vodou, atmosférou, reliéfem, půdou.... Jednodušeji řečeno, zabýváme se fungováním přírodního systému. A geoekologie je takovou syntézou všech fyzickogeografických disciplín i některých ekologických aspektů. Vlastně to znamená snahu propojovat všechny zmíněné věci dohromady a dívat se na krajinu jako na systém. Neboli systémové pojetí studia krajiny. To je poměrně zásadní, protože tak dokážeme lépe fungování krajiny pochopit a můžeme se vyvarovat některým chybám, které se často stávaly i stávají.

Vloni v listopadu jste před budovou Přírodovědecké fakulty na Hladnově na Chittussiho ulici slavnostně otevřeli upravený prostor, který zahrnuje Geologickou stezku, tedy ukázky nejruznějších hornin. Celkem originální nápad.

Že by prostor před budovou bylo dobré zatraktivnit a opravit, to byl nápad kolegů. Chtěli jsme vytvořit něco, co bude dobře vypadat, a protože jsme univerzita, tak aby to mělo i nějaký edukační vzdělávací potenciál. Tak vznikla Geologická stezka, symbolicky na území, kde nedaleko býval důl, ze kterého se horniny těžily, a kde je zároveň i nejvyšší bod Ostravské pánve. Ovšem horniny na stezce nepocházejí jenom čistě z Ostravska. Najdete zde i horniny z Nízkého Jeseníku nebo z Beskyd, to znamená ze širšího prostoru Ostravy.

Během otevření Geologické stezky jste uvedl, že by škola přivítala i úpravy dalšího okolí, to znamená především Tylova sadu před školními budovami.

Park před školou vůbec nevyužívá svůj potenciál. Během roku v něm nikdo není, až na procházející studenty, návštěvníky Modrého pavilonu nebo pár pejskařů. Chybí nám multifunkční charakter parku, jako místa oddechu a klidových zón. Určitě by zde mohlo vzniknout i nějaké zázemí pro rodiče s dětmi, kde by si děti mohly hrát. Jestli se vše podaří, to se teprve uvidí. My se můžeme podílet pouze na nápadech a celkové koncepci.

Kvůli vědeckým výzkumům jste projel kus světa – od Asie přes Norsko po jižní Ameriku. Narazil jste někde na obdobné prostředí, jako je ve Slezské? To znamená vytěžené doly, kde se fáralo více než kilometr pod zem...

Místa s těžební minulostí jsem navštívil například v Brazílii – okolí města Ouro Preto („Černé zlato“) ve státě Minas Gerais. Tam se těžilo zlato, ovšem v úplně jiné době, ještě za Portugalců. Přesto si myslím, že obraz těch míst je v něčem podobný. Že zde máte období rozkvětu města, kdy je přítomná surovina a kdy se těží. To samozřejmě vábí spoustu lidí, kteří nemají k danému místu úplně ideální vztah. I Ostrava byla magnetem v časech, kdy se otvíraly doly a hutě. Přitahovala lidi za prací, aniž by ti lidé byli s městem ztotožnění. Jde o jeden z palčivých problémů regionů procházejících restrukturalizací. Ovšem, řekl bych, že Ostrava je na tom v porovnání s jinými místy v České republice ještě relativně dobře.

Z čeho tak usuzujete?

Pocházím z Liberecka, a v regionech, jako je blízké Ústí nad Labem nebo Podkrušnohoří je situace ještě mnohem tristnější než v Ostravě. V tomto městě totiž vždy nějaké jádro Ostraváků bylo. Neodešli odsud, akorát byli „dosycování“ jinými skupinami obyvatel,

například z Haliče nebo ze Slovenska. Z tohoto pohledu, kvůli vysídlení Němců a podobně, je situace Ústecka mnohem horší než situace Ostravy. Ostrava má stále jádro chytrých a doufám, že i moudrých lidí, kteří Ostravu drží a snaží se něco dělat. To platí mimo jiné i o naší univerzitě, kde realizujeme spoustu dobrých nápadů, které nám ostatní univerzity v zemi závidí. V myšlení a nápadech není Ostrava rozhodně žádnou periferií. A aby tomu bylo i nadále, proto je tady i naše fakulta!

Pod vaši fakultu spadá i Botanická zahrada ve Slezské Ostravě. Je nedaleko Hranečnicku v ulici Na Souvratí a troufám si tvrdit, že existence zahrady může překvapit i rodilé Ostraváky. Čekají Botanickou zahradu v brzké době nějaké změny?

Máte pravdu, že naše Botanická zahrada není v Ostravě příliš známá. Budeme se muset zlepšit v marketingu. Zahradu tvoří v podstatě tři velké botanické skleníky plus venkovní prostor, ve kterém jsou pěstovány rostliny z různých oblastí. Se zahradou máme určité úmysly. Například jsme spolu s Poláky připravovali přeshraniční projekt, který by mohl turistickou stezkou propojit území Slezské Ostravy spolu s příhraničním Polskem. V zahradě by mohlo vzniknout edukační centrum pro návštěvníky a především školy, kde se mohou pořádat přednášky a podobně. Na pozemku stojí vila, která je již v dezolátním stavu. Plán je vilu zbourat a postavit místo ní nějakou dřevostavbu, kde by vzniklo potřebné zázemí. Zahradu bychom rádi více zpřístupnili veřejnosti. Ideální by byl vznik zastávky v projektu železniční vlečky, po které snad v budoucnu budou jezdit vláčky s cestujícími mezi Dolní oblastí a zoo.

V zahradě již také probíhaly různé experimenty, kolegové zde u místního mokřadu rozmnožovali vážky, zjišťovali jejich genetiku... Botanická zahrada ve Slezské Ostravě má určitě do budoucna velký potenciál.

Máte nějaké speciální pracovní plány na rok 2019?

Pokračovat v rozvoji Přírodovědecké fakulty. Ještě nikdy jsem nebyl v Africe. Rád bych se podíval do některé subsaharské země. Jsou tam hodně zajímavé věci z naší branže.

doc. RNDr. Jan Hradecký, Ph.D. • narozen v České Lípě 1974 • cestoval nebo pracoval mj. v zemích: Rusko, Ukrajina (Krym), Írán, Norsko, Švédsko, Chile, Argentina, USA, Bolívie, Brazílie, Indonésie, Japonsko, Dánsko, Španělsko, Řecko, Srbsko, Černá Hora, Čína, Kazachstán, Portugalsko, Francie a okolí ČR. • Děkanem Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity od roku 2015 • expert v oblasti fluvialní geomorfologie, svahových deformací
OTEVŘENÍ GEOLOGICKÉ STEZKY. S náměstkyní ostravského primátora Kateřinou Šebestovou, listopad 2018. SKLENÍKY. Botanická zahrada Ostravské univerzity se loni stala i jedním z cílů závodu Valíme se Slezskou. STEZKA. Horniny z Ostravska, Beskyd, i Nížkého Jeseníku. Foto/ Jan Král JANHRADECKÝ. Děkan Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity v lednové vánici. Foto/ Jan Král

Zdroj: <https://media.monitora.cz/pdf-preview/2576/58171669-5e1233cf565560c4ce34/>